

BG

BG

BG

ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

Брюксел, 27.10.2010
COM(2010) 603 окончателен

ДОКЛАД ЗА ГРАЖДАНСТВОТО НА ЕС ЗА 2010 Г.

Премахване на пречките за упражняване на правата на гражданите на ЕС

{COM(2010) 602 окончателен}
{COM(2010) 605 окончателен}

ДОКЛАД ЗА ГРАЖДАНСТВОТО НА ЕС ЗА 2010 Г.

Премахване на пречките за упражняване на правата на гражданите на ЕС

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Концепцията за гражданство на Европейския съюз¹, въведена с Договора от Маастрихт през 1992 г., добави ново, политическо измерение към дотогавашния предимно икономически характер на европейската интеграция. Всяко лице, гражданин на държава-членка на ЕС, е понастоящем автоматично гражданин и на Европейския съюз. Гражданството на ЕС не замества националното гражданство. Вместо това то предоставя на всички граждани на ЕС *допълнителен* пакет права, стоящи в основата на всекидневния живот, които са гарантирани от договорите на ЕС.

Както Съдът на ЕС подчерта в няколко случая², гражданството на ЕС е предназначено да бъде фундаментален статут за гражданите на държавите-членки, като дава възможност на тези от тях, намиращи се в една и съща ситуация, да се възползват в рамките на Договора от същото правно третиране, независимо от националността си. Следователно гражданството на ЕС значително увеличи правата на лицата. Поспециално Съдът постанови, че гражданите могат да пребивават в друга държава-членка въз основа единствено на факта, че са граждани на Съюза³, като по този начин признава гражданството на ЕС като източник на права за свободно движение⁴.

Влизането в сила на Договора от Лисабон укрепи понятието за гражданство на ЕС и правата, които го съпровождат, по няколко начина. Правата на гражданите на ЕС са изброени изрично в Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) и се пояснява, че списъкът не е изчерпателен⁵. В допълнение, правото на граждани на ЕС, намиращи се в трети държави, да се ползват от консулска и дипломатическа защита от органите на всички държави-членки е записано като ясно индивидуално право в член 20, параграф 2, буква в) от ДФЕС и е допълнително развито в член 23 от ДФЕС, който дава също право на Комисията на законодателна инициатива в тази област. Освен това Договорът от Лисабон допълва правата, свързани с гражданството, като въвежда ново право — гражданската инициатива — което дава възможност на един милион граждани да поискат от Комисията да представи законодателни предложения⁶. Гражданската перспектива се потвърждава от новото определение на членовете на Европейския

¹ Концепцията „гражданство на Съюза“ (както е определена в член 20 на Договора за функциониране на Европейския съюз) ще бъде наричана накратко „гражданство на ЕС“ в настоящия текст.

² Вж. напр. Дело C-184/99 *Grzelczyk* [2001 г.] ECR I-6193, пар. 31

³ Член 21, параграф 1 от ДФЕС уточнява, че това право е обект на определени ограничения и условия.

⁴ Вж. напр. Дела C-413/99 *Baumbast u R* [2002] ECR I-7091, пар. 84 и C-200/02, *Zhu u Chen* [2004] ECR -9925, пар. 26.

⁵ Член 20, параграф 2 от ДФЕС.

⁶ Член 11, параграф 4 от ДФЕС.

парламент като „представители на гражданите на Съюза“⁷, а не само като „представители на народите на държавите, обединени в Общността“⁸.

Правата, които лежат в основата на гражданството на ЕС, са записани в Хартата на основните права на ЕС⁹. Тази правнообвързваща Харта представлява значителна стъпка напред по отношение на политическия ангажимент на ЕС към основните права. В преамбюла на Хартата е записано, че Съюзът „поставя човека в центъра на своята дейност, като учредява гражданството на Съюза и създава пространство на свобода, сигурност и правосъдие“.

Правата, присъщи на гражданството на ЕС, са твърдо заложили в първичното право на ЕС и добре развити във вторичното право. Гражданите, които се възползват от европейския проект, пренасяйки аспекти от живота си извън националните граници, като например пътуване, обучение, работа, брак, купуване или наследяване на собственост, гласуване или просто онлайн покупки от фирми, установени в други държави-членки, следва да могат да се възползват напълно от правата си, предоставени от Договорите.

Все още обаче съществува разминаване между приложимите правни правила и реалността, с която се сблъскват гражданите в ежедневието, особено при трансгранични ситуации. Големият брой оплаквания и запитвания, които Комисията получава всяка година¹⁰, скорошните проучвания на Евробарометър, дискусиите със заинтересовани страни, резултатите от публична консултация, която приключи на 15 юни 2010 г., и от конференцията за „Правата на гражданите на ЕС - пътят напред“, която се проведе на 1 и 2 юли 2010 г., предоставят достатъчно доказателства за многобройните пречки пред пълното упражняване на правата на гражданите.

Важността да се повиши ефективността на гражданството на ЕС бе подчертана по няколко различни повода. В доклада си от 8 юни 2008 г. „Гражданинът и прилагането на общностното право“¹¹, Ален Ламасур, член на ЕП, предоставя ярка илюстрация на пречките, с които европейците се сблъскват, когато се опитват да упражнят правата си. В доклада се описват разнообразни административни пречки и се заключава, че европейските политики следва да се изграждат около правата и нуждите на гражданите на ЕС и да предоставят конкретни резултати.

В допълнение, докладът на Европейския парламент „Проблеми и перспективи по отношение на европейското гражданство“ от 20 март 2009 г.¹² изложи някои упорити пречки пред трансграничното упражняване на права. В него Комисията се призовава да изготви списък с тези пречки и да направи конкретни предложения за отстраняването им, след извършване на консултации с гражданското общество. И накрая, Програмата от Стокхолм — работната програма на ЕС в областта на свободата, сигурността и

⁷ Член 14, параграф 2 от ДФЕС.

⁸ Член 189 от Договора за създаване на Европейската общност.

⁹ Глава V, „Права на гражданите“

¹⁰ През 2009 г. Центърът за връзка Europe Direct получи 25 721 запитвания от граждани по трансгранични въпроси (пътувания, покупко-продажби, обучение, работа и живот в други държави-членки); годишният доклад на Центъра за връзка Europe Direct за 2009 г. може да бъде намерен на адрес http://ec.europa.eu/europedirect/docs/statistics/edcc-report_year_2009_light.pdf

¹¹ <http://www.alainlamassoure.eu/liens/975.pdf>.

¹² <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P6-TA-2009-0204&language=EN&ring=A6-2009-0182>.

правосъдието за периода 2010—2014 г., поставя гражданина в сърцето на европейските политики в тази област.

В Европейския съюз от 27 държави-членки има около 500 млн. граждани. Политическата цел на Комисията е гражданството на ЕС да се превърне в осезаема реалност в ежедневието на тези хора. Ето защо в политическите си насоки за новата Комисия от 3 септември 2009 г. председателят Жозе Мануел Барозу подчерта нуждата от укрепване на гражданството на ЕС чрез съживяване на връзката между гражданите и ЕС и като се даде реално изражение на техните права. Той заяви, че *„гражданите на ЕС все още се сблъскват с многобройни пречки при опитите си да си доставят стоки и услуги през националните граници. Те трябва да могат да упражняват правата си на граждани на ЕС по същия начин, по който упражняват правата си на граждани на собствената си държава. Комисията ще изготви подробен доклад относно тези пречки пред гражданите и ще даде предложения за отстраняването им, заедно с доклада по все още съществуващите пречки пред вътрешния пазар.*

Настоящият доклад изпълнява политическия ангажимент на председателя Барозу за изготвяне на цялостна картина на все още съществуващите пречки пред гражданите и на предложения как тези пречки могат да бъдат премахнати по най-ефикасния начин. Той се публикува успоредно със съобщението „Към Акт за единния пазар: за социална пазарна икономика (по-нататък: „съобщението за Акта за единния пазар“)¹³, което се съсредоточава върху премахването на пречките пред европейците при упражняването на правата, предоставени им от съюзното право в областта на единния пазар, т.е. когато са в ролята на икономически оператори в рамките на единния пазар, например като предприемачи, потребители или работници.

Докладът за гражданството на ЕС и съобщението за Акта за единния пазар са две допълващи се инициативи, чиито цели са преодоляването на продължаващата фрагментираност в ЕС по отношение на въпроси от пряк интерес за гражданите и изпълняването на ангажимента за изграждане на Европа на гражданите и добре функциониращ единен пазар, която отговаря на нуждите и на очакванията на гражданите.

Създаването в Комисията на нов портфейл „Правосъдие, основни права и гражданство“, в който са включени въпросите на гражданското правосъдие и законодателството за защита на потребителите, както и основните права и политиката на недискриминация, подчертава политическото значение, което се отдава на тези въпроси. Въпросите на гражданството са от централно значение в цялата Комисия, тъй като премахването на пречки в ежедневието на гражданите изисква тясно сътрудничество в рамките на Комисията и с другите институции и заинтересовани страни, включително и с националните парламенти. Това изисква преодоляване на битуващата „органиграмна логика“. Изпълнението на някои от предложените действия се осигурява от механизмите, предвидени във водещите инициативи на „Европа 2020“¹⁴.

Настоящият доклад съответно показва по какъв начин гражданството на ЕС, което е ключова връзка към Съюза, носи права и ползи за гражданите. В него са описани някои

¹³ COM(2010) 608.

¹⁴ Съобщение от Комисията: Европа 2020: стратегия за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж (COM (2010) 2020, 3.3.2010 г.).

основни пречки, с които гражданите все още се сблъскват в своето ежедневие при упражняване на европейските си права отвъд националните граници и очертава мерките, предвидени за предоставянето на възможност на гражданите да упражняват правата си.

Докладът за гражданството на ЕС за 2010 г. се придружава от следните два документа:

- Доклад относно напредъка към ефективно гражданство на ЕС за периода 2007—2010 г. (доклад по член 25 от ДФЕС)¹⁵;
- Доклад за оценката на изборите за Европейски парламент през 2009 г.¹⁶;

2. СПРАВЯНЕ С ПРЕЧКИТЕ, КОИТО ГРАЖДАНИТЕ СРЕЩАТ В СВОЕТО ЕЖЕДНЕВИЕ

Гражданите на ЕС могат да срещнат пречки при упражняването на правата си в различни ситуации: като частни лица, потребители на стоки и услуги, студенти, работещи или политически участници. Въз основа на оплаквания на гражданите, Комисията определи 25 основни пречки, с които те могат да се сблъскат в живота си.

2.1. Гражданите като частни лица

2.1.1. Несигурност във връзка с правото на собственост на международни двойки

Все повече граждани пресичат границите на други държави на ЕС, за да учат, работят и живеят - и се влюбват. Броят на двойките, които живеят в държава-членка, на която не са граждани, е все по-голям. От около 122 млн. брака в ЕС, около 16 млн. (13%) имат подобно трансгранично измерение. От общо 2,4 млн. сключени брака в ЕС през 2007 г. приблизително 300 000 имаха такова измерение. Съответно разводите с международен елемент бяха 140 000 (13%) от общо 1 040 000 развода в ЕС през същата година.

За тези международни двойки често е трудно да знаят кои съдилища са компетентни и кои закони се прилагат в тяхната лична ситуация и по финансови въпроси (напр. обща собственост на къща или банкови сметки). В резултат на това, те са изправени пред неочаквани и неблагоприятни последици в управлението на активите си, в случай на раздяла с партньора или негова смърт.

Висенте, испанец, и Ингрид, холандка, са женени и живеят в Нидерландия. Те искат да си купят къща във Франция. Те обаче първо искат да знаят кой закон ще се прилага за покупката, и, по-общо, за имотите, които ще притежават, в случай, че се разделят, или някой от двамата почине: дали това ще бъде испанското, нидерландското или френското право? Могат ли да изберат закона, който желаят да се прилага? Възможно ли е да се осигури съдът, който един ден може да се занимава с техния развод или наследство, да е компетентен и за разделянето на общата им собственост?

¹⁵ COM(2010) 602.

¹⁶ COM(2010) 605.

Комисията:

- (1) ще направи по-лесно за международните двойки (женени двойки или регистрирани партньорства) да установят кой е компетентният съд и кое право се прилага към правата им на собственост (напр. за съвместно притежавана къща), като предложи законодателен инструмент през 2011 г.

2.1.2. Тежки и скъпоструващи формалности по трансграничното признаване на документи, удостоверяващи гражданското състояние, и труден трансграничен достъп до правосъдие

За гражданите, които се местят в други държави-членки, е от изключително важно значение признаването на документите, удостоверяващи важни събития в гражданското им състояние, като раждане, брак, регистрирано партньорство, развод, осиновяване или смяна на името. Регистрите и административните системи на държавите-членки се различават в рамките на Съюза, което създава проблеми за трансграничното признаване. Освен това, някои от събитията може да не се признават от всички държави-членки. Поради това гражданите са принудени да преминават през тежки и скъпоструващи формалности (превод, допълнителни доказателства за автентичността на документите), които могат дори да направят невъзможно упражняването на правата им.

Михал е от Кипър и иска да се ожени за Санна от Финландия, но от него се изисква да представи документ, че за брака няма пречки, а такъв документ не съществува в правото на Кипър.

Гражданите трябва да могат да разполагат със същия достъп до гражданско и наказателно правосъдие в други държави-членки, както в собствената си държава. През 2007 г. само в трансгранични производства, свързани с гражданското правосъдие, са участвали приблизително 9 млн. граждани на ЕС¹⁷. Над половината европейци, запитани през 2007 г., смятат, че за тях ще е много или доста трудно да отидат на съд, за да упражнят правата си в друга държава-членка, защото нямат информация за процесуалните закони.

Даниел, който е германец, е намерил къща в Румъния, която иска да закупи. Адвокатът му трябва да намери нотариус и заклет преводач и да установи каква е процедурата за извършване на търсене в кадастъра.

Комисията:

- (2) ще улесни циркулацията на документи, свързани с гражданското състояние (напр. актове за раждане), като предложи законодателни инструменти през 2013 г.;
- (3) ще даде възможност на гражданите и на юристите да намират лесно многоезична информация за съдебните системи посредством Европейския портал за електронно правосъдие¹⁸.

¹⁷ Флаш Евробарометър 292, „Гражданско правосъдие“, ноември—декември 2008 г.

¹⁸ <https://e-justice.europa.eu>

2.1.3. Недостатъчна защита на заподозрени лица и обвиняеми в наказателно производство и на жертви на престъпления

Все повече граждани на ЕС участват в наказателни производства в държава-членка, различна от държавата им по произход. Тези граждани често не разбират или не говорят езика, на който се води процеса. В резултат на това те могат да бъдат изправени пред допълнителни трудности в своята защита и при упражняването на правата си за справедлив процес. Съществуват разлики в начина, по който държавите-членки предоставят услуги за устен и писмен превод.

Мартин, футболен запаляно от Словакия, е арестуван след футболен мач в Португалия и обвинен в нанасянето на телесни повреди. Тъй като той не говори португалски, но разбира английски, Мартин моли за устен превод на английски. Устен преводач без професионални квалификации, назначен от съда, му превежда по време на делото. Мартин е представляван от адвокат, който не говори английски, а устният преводач не присъства на кратките срещи на Мартин с адвоката му. Нито един от документите по делото не е преведен на английски.

Комисията иска да осигури, че правата на заподозрените лица и обвиняемите в наказателни производства са гарантирани на цялата територия на Европейския съюз¹⁹.

Повече от 30 млн. души годишно в Европа декларират, че са били жертви на престъпления²⁰. Съществуват доказателства, че много повече хора са били жертви, но не са сигнализирали за престъпленията. Европейският съюз вече разполага със законодателство, което установява минимални стандарти в отношението към жертвите²¹, но то е зле приложено и предвид междуправителствения му характер не може да бъде приведено в сила ефективно. В резултат на това жертвите или нямат достъп до всички свои права или държавите-членки предоставят права по различни начини. Жертвите на престъпления не могат да бъдат сигурни, че ще получат същите права, подкрепа и защита, когато пътуват или се установят в чужбина. В по-общ план, хората, които стават жертви на престъпления в Европа, не могат да бъдат сигурни, че нуждите, които имат, а именно — да бъде признат статутът им на жертви, да бъдат третирани с уважение и достойнство, да получат подкрепа, да имат достъп до правосъдие и да получат обезщетение или компенсация — ще бъдат удовлетворени.

Така например много държави-членки не гарантират, че жертвата и предполагаемият извършител на престъплението остават разделени по време на производството.

Анна е ограбена и пребита на улицата. Извършителят е хванат и Анна е намерила смелост да свидетелства срещу него в съда. Докато тя чака в съда обаче извършителят я вижда и ѝ отправя заплашителни жестове. Анна е прекалено уплашена да свидетелства и делото се прекратява.

¹⁹ Директива на Европейския парламент и на Съвета относно правото на устен и писмен превод в наказателните производства (Директива 2010-801/ЕС) и предложение от 20 юли 2010 г. за Директива относно правото на информация в наказателните производства (COM(2010) 392).

²⁰ Евростат Статистика на фокус — 36/2009.

²¹ Рамково решение 2001/220/ПВР на Съвета от 15 март 2001 г. относно правното положение в наказателното производство на жертвите на престъпления (ОВ L 82, 22.3.2001 г., стр. 1).

Комисията:

- (4) ще засили допълнително защитата на заподозрените лица и обвиняемите в наказателни производства, като предложи два законодателни инструмента през 2011 г., включително като осигури достъпа на заподозрените лица до адвокат и комуникацията им с външния свят, докато са задържани;
- (5) ще подобри защитата на жертвите на престъпления, като предложи пакет от мерки, включващ законодателен инструмент, през 2011 г.

2.1.4. Проблеми, свързани с данъчното облагане в трансгранични ситуации, особено по отношение на регистрацията на коли

Расте броят на европейците, които придобиват недвижими имоти извън собствената си държава-членка. През 2007 г. обемът на трансграничните покупки-продажби на недвижимо имущество бе 10 пъти по-голям от този през 2002 г., като достигна стойност от 55 млрд. евро. Прилагането на някои национални данъчни разпоредби върху тези трансакции може да направи трансграничното придобиване на недвижима собственост, особено на къщи, по-трудно от подобно придобиване, чиито правни аспекти са чисто национални.

Друг феномен, който отчита растеж, е трансграничното наследяване (или даряване) – например завещател/дарител, пребиваващ в друга държава или активи, намиращи се в държава, различна от тази, в която живее дареното/наследяващото лице. Наследявания или дарения на активи в чужбина често се облагат повече от националните. Освен това често се случва подобни наследявания или дарения да се облагат в повече от една държава-членка и съществуващите механизми за избягване на двойното данъчно облагане да са неадекватни.

Елен, която живее в Белгия, наследява активи в Ирландия от белгийския си баща, който е живял и починал в Белгия. Активите в Ирландия са били двойно обложени, тъй като Белгия е приложила своя данък наследство върху тях, а Ирландия е таксувала тяхната стойност.

В по-общ план, данъчните проблеми, с които се сблъскват гражданите на ЕС, също включват дискриминационно отношение към работещите в чужбина (като забрана за приспадане на лични надбавки) и към трансграничните инвестиции (например облагането на дивидентите), както и трудности в общуването с чужди данъчни администрации, липса на ясна информация за трансграничните данъчни разпоредби, продължителни процедури за получаване на отмяна на двойното данъчно облагане и сложни формуляри.

През 2010 г. в рамките на инициативата „Премахване на данъчните пречки за гражданите на ЕС“ Комисията ще разгледа възможни решения на данъчните проблеми, пред които са изправени гражданите на ЕС в трансгранични ситуации. Въпросите в тази област са подробно представени в съобщението за Акта за единния пазар.

При закупуване на кола в друга държава-членка или при прехвърлянето ѝ в държава-членка, различна от тази, в която е закупена (напр. при смяна на местоживеенето), гражданите на ЕС често са изправени пред тежки процедури за пререгистрация и попълване на документи, а понякога и двойно заплащане на регистрационния данък,

тъй като националните закони за данъчното облагане на първоначалната регистрация се прилагат некоординирано.

Аурел, живеещ в Нидерландия, се пенсионира и решава да смени постоянното си местопребиваване, като се премести в Гърция, където притежава вила. Той е закупил и регистрирал колата си в Нидерландия. При преместването в Гърция ще трябва да я пререгистрира там и да плати данък за регистрацията. Стойността на регистрационния данък ще вземе предвид на колко години е колата. При все това той няма да може да получи частично възстановяване на регистрационния данък, вече платен в Нидерландия, което означава, че колата му ще бъде обложена два пъти с регистрационен данък.

Комисията:

(6) ще предложи законодателен инструмент през 2011 г., целящ да опрости формалностите и условията за регистрация на коли, които вече са регистрирани в друга държава-членка. Комисията ще предприеме действия в случаите на дискриминационно отношение по отношение на данъчното облагане на колите и ще работи за постигането на разрешение на проблема за двойния регистрационен данък за колите, който може да възпрепятства движението на граждани и на стоки.

2.1.5. Европейските граждани не се възползват изцяло от трансграничните здравни услуги и технологията за електронно здравеопазване

Граждани на ЕС, които се разболеят или станат жертва на злополука по време на работно или туристическо пътуване, или например по време на обучението си в друга държава-членка, имат правото да получат същия достъп до здравни грижи, както гражданите на тази държава-членка. Достъпът до здравни услуги по време на престой в чужбина се улеснява от Европейската здравноосигурителна карта, с която в момента разполагат 188 млн. европейски граждани, т.е. около 37 % от общото население на ЕС.

Освен това европейските граждани могат да разчитат на разпоредбите на ЕС по отношение на координирането на социалната сигурност при получаване на планирано лечение в чужбина, подлежащо на предварително разрешение, което може да бъде отказано единствено в специални обстоятелства. В тези случаи гражданите получават здравно обслужване в друга държава-членка по същия начин, както в държавата, където са осигурени. Освен това за планираното здравно обслужване в чужбина има друга възможна схема за възстановяване на разходите, разчитаща пряко на свободата за предоставяне на услуги.

Общо погледнато обаче трансграничното здравно обслужване в ЕС е ограничено, като представлява приблизително 1 % от разходите за обществено здравеопазване, включително спешната медицинска помощ²². Пациентите не винаги разполагат с достъп до съответната информация относно основните аспекти на трансграничното

²² Работен документ на службите на Комисията, придружаващ Директивата за прилагането на правата на пациентите при трансгранично здравно обслужване – оценка на въздействието (2 юли 2008 г.) http://wcmcom-ec-europa-eu-wip.wcmvue.cec.eu.int:8080/health/archive/ph_overview/co_operation/healthcare/docs/impact_assessment_en.pdf

здравно обслужване, включително правата им на възстановяване на разходите за здравно обслужване, получено в други държави-членки. Това създава несигурност и недоверие и пречи на пациентите да упражняват правото си да търсят здравно обслужване в друга държава от ЕС.

Освен това електронното здравеопазване може да създаде приемственост между националното лечение и това в чужбина, водещо до по-добро обслужване. Редица правни и организационни бариери обаче (напр. фрагментираност в разпоредбите по отношение на защитата на личните данни в ЕС, схемите за възстановяване на разходите и липсата на паневропейска оперативна съвместимост) пречат на въвеждането на технологиите на електронното здравеопазване в Европа. Това пречи на гражданите на ЕС да се възползват от преимуществата на електронното здравеопазване, когато имат нужда от медицинска помощ в чужбина. Технологиите за електронно здравеопазване могат да намалят неравнопоставеността в достъпа до лечение, да подобрят качеството на грижите, да улеснят и повишат сигурността на достъпа на пациентите до собствените им здравни данни, да намалят до минимум риска от медицински грешки или да допринесат за ранното откриване на здравословни проблеми. Например домашният телемониторинг при пациенти със сърдечно-съдови заболявания подобрява шансовете им за оцеляване с 15 %. Електронните рецепти могат да намалят грешките в дозирането на лекарствата с 15 %.

Дорота, от Полша, разбира, че се нуждае от сърдечна операция. Тя би предпочела да се оперира в Латвия, където синът ѝ може да се грижи за нея в постоперационния период. Тя обаче не знае дали има право на здравно обслужване там и, ако това е така, как могат да ѝ бъдат възстановени разходите за операцията и за домашния телемониторинг, от който ще се нуждае след това.

Комисията предлага да осигури по-ефективен достъп до трансгранични здравни грижи, като предостави по-ясни права относно възстановяването на разходите, процедурни гаранции и прозрачност на информацията относно здравното обслужване, което се предоставя в други държави, като повиши доверието в сигурността и качеството на трансграничното здравно обслужване и като помогне на пациентите да упражняват правото си на възстановяване на разходите за здравно обслужване в която и да е държава на ЕС²³. Както бе обявено в Програмата в областта на цифровите технологии за Европа²⁴ Комисията подкрепя широкото въвеждане на телемедицинските услуги и на трансграничния обмен на електронна информация за медицински досиета и електронно изписване на рецепти, като в същото се осигури спазването на правилата на ЕС в областта на защитата на личните данни.

²³ Предложение на Комисията за директива на Европейския парламент и на Съвета за прилагането на правата на пациентите при трансгранично здравно обслужване (2 юли 2008 г.) http://wcmcom-ec-europa-eu-wip.wcmvue.cec.eu.int:8080/health/archive/ph_overview/co_operation/healthcare/docs/com_en.pdf

²⁴ Съобщение от Комисията: Програма в областта на цифровите технологии за Европа“, (COM(2010) 245, 26.8.2010 г.).

Комисията:

- (7) предлага да се улесни достъпът до трансгранични здравни услуги и също въвежда пилотни програми за предоставяне на европейските граждани на сигурен интернет достъп до медицинските им данни за постигане на широко разпространено въвеждане на телемедицинските услуги до 2020 г.²⁵ Комисията също ще препоръча минимален общ набор от данни за пациентите, за да се гарантира не по-късно от 2012 г. оперативната съвместимост на медицинските досиета на пациентите при достъпа до тях или обмена им по електронен път между държавите-членки²⁶.

2.1.6. Правото на консулска закрила в трети държави на гражданите на ЕС в затруднено положение не действа напълно

Граждани на ЕС, които пътуват до държава извън ЕС, в която собствената им държава-членка няма посолство или консулство, имат право на консулска защита от останалите държави-членки. Посолството или консулството на всяка друга държава-членка на ЕС следва да се отнася с тях по същия начин, по който се отнася със собствените си граждани. Броят на пътуванията на граждани на ЕС до трети държави нарасна от над 80 млн. пътувания през 2005 г. до над 90 млн. през 2008 г.²⁷ Повече от 30 млн. граждани на ЕС пребивават постоянно в трета държава, но всички 27 държави-членки са представени само в три държави (Съединените щати, Китай, Русия). Тъй като все повече европейци пътуват до трети държави с цел туризъм или бизнес²⁸, нуждата от консулска помощ за непредставените граждани на ЕС расте.

Ефективното прилагане на правото на гражданите на ЕС на консулска закрила все още подлежи на доказване. Въпреки че липсват систематични данни, от оплакванията и докладваните случаи става ясно, че гражданите на ЕС и понякога консулските служители не са достатъчно наясно с факта, че европейските граждани имат правото да се обръщат към други посолства и консулства, нито пък са сигурни какъв вид помощ може да бъде получена. Гражданите на ЕС имат високи очаквания: в скорошно проучване²⁹ преобладаващата част от тях (62%) заявиха, че очакват същата помощ независимо към коя държава-членка са се обърнали, а почти една трета (28%) очакват поне минимална помощ, предоставена от коя да е държава-членка.

За момента съществуват малко правни норми в областта. Договорът от Лисабон предоставя на Комисията правомощието да предлага директиви по отношение на мерките за координация и сътрудничество, необходими за улесняване на упражняването на правото на консулска закрила. Неотдавнашни кризи, като земетресенията в Хаити и Чили и облакът вулканичен прах от Исландия демонстрираха нуждата от ефикасна координация и разпределяне на отговорността между държавите-членки. По време на криза гражданите на държави-членки, които не разполагат с

²⁵ Ключово действие 13 от Програмата в областта на цифровите технологии за Европа. вж. също съобщението за Акта за единния пазар.

²⁶ Ключово действие 14 от Програмата в областта на цифровите технологии за Европа; вж. също съобщението за Акта за единния пазар.

²⁷ База данни на Евростат за населението, раздел туризъм. Данните включват пътувания с цел туризъм и бизнес с престой от повече от един ден.

²⁸ Световната организация за туризма очаква нов значителен растеж за периода 2010-2020 г.

²⁹ Флаш Евробарометър 294 „Гражданство на ЕС“, март 2010 г.

дипломатическа мрежа в дадена трета държава, имат нужда да им се окаже съдействие също толкова неотложно и ефикасно, като гражданите на държавите-членки, които извършват евакуациите.

Наташа от Словения става жертва на въоръжен обир по време на ваканцията си в Карибите. Тя пострадва физически и са ѝ откраднати паспорта и парите. Луиза се пита как може да намери възможно най-бързо лекар, който говори английски и как да получи необходимите средства и пътнически документи за обратен полет, след като се възстанови.

Комисията:

- (8) ще повиши ефективността на правото на граждани на ЕС да получават помощ в трети държави, от дипломатическите и консулските органи на всички държави-членки, включително по време на кризи, като през 2011 г. предложи законодателни мерки и като информира по-добре гражданите посредством специално посветен уебсайт и целеви комуникационни мерки.

2.2. Гражданите като потребители

2.2.1. Липса на осведоменост и недостатъчно упражняване на правата на гражданите в качеството им на пътници, туристи или при покупка на ваканционни пакети

Много граждани на ЕС отиват на почивка в други държави-членки на ЕС. Например през 2009 г. 37% от германците, 34% от гражданите на Обединеното кралство и 16% от италианците са прекарвали основния си ваканционен период в друга държава от ЕС (в сравнение съответно с 23%, 30% и 13% от гражданите, които са почивали извън ЕС)³⁰. Ето защо гражданите на ЕС често установяват правата си или липсата на възможност за упражняването им по време на отпуската си.

56% от европейците организират сами отпуските си, като се възползват от интернет и растежа на нискобюджетните въздушни превозвачи³¹. Те обаче не са обхванати от съществуващите правила на ЕС относно защитата на купувачите на туристически пакети. Увеличаващата се тенденция за „динамични пакети“³² създаде сиви правни зони, в които потребителите не знаят дали пътническите им резервации са защитени. 67% от анкетираните потребители, закупили „динамични пакети“, погрешно са смятали, че са защитени. Счита се, че годишните загуби за тези, които купуват динамични пакети, възлизат на 1 млрд. евро³³. Освен това националните закони, които

³⁰ Флаш Евробарметър 281 „Проучване на отношението на европейците към туризма“, октомври 2009 г.

³¹ Флаш Евробарметър 258 „Проучване на отношението на европейците към туризма“, февруари 2009 г.

³² Пътуване, при което два или повече елемента или услуги, като полети, настаняване или наемане на кола, се предлагат в същия момент и от същата фирма или фирми, които са търговски свързани (например авиокомпани и фирми за коли под наем или хотели), но изключващи пакети, които вече се предлагат като такива, т.е. съставени преди да бъдат предложени на потребителя.

³³ Проучване на загубите за потребителите в областта на динамичните пакети, изготвено от London Economics по поръчка на ГД „Здравеопазване и потребители“ на Комисията, ноември 2009 г.

транспонират тези правила, се различават един от друг и създават проблеми за потребители, които желаят да закупят ваканционния си пакет в друга държава-членка.

Дангмара резервира по интернет за своята ваканция полет, хотел за 4 нощувки и кола под наем. Тя констатира, че в банята няма вода и се оплаква на рецепцията. Рецепционистът ѝ казва, че няма други свободни стаи. Тя се обажда на интернет фирмата, с която е направила резервацията, при което ѝ е обяснено, че трябва сама да реши проблема с хотела. Тя губи още три часа, опитвайки се да разреши проблема и заплаща още 500 евро за стая в друг хотел. По-късно научава, че ако ваканционният ѝ пакет е бил покрит от разпоредбите на ЕС в тази сфера, организаторът на пътуването е щял да бъде финансово отговорен и задължен да ѝ окаже съдействие, например с осигуряването на друга стая или хотел.

Въпреки съществуващото законодателство на ЕС, даващо права на пътниците във въздушния, железопътния и, от 2012 г. нататък, във водния транспорт, както и продължаващите усилия за повишаване на осведомеността³⁴, малцинство са пътуващите европейци, които познават правата си и знаят как и къде да търсят защита при нарушаването им. Общият брой жалби и запитвания от самолетни пътници достига около 68 000 всяка година³⁵ и свидетелства за трудностите, които пътниците срещат, когато искат да внесат оплакване в авиокомпанията.

Допълнителни трудности произтичат от различните бизнес практики на авиокомпаниите — като например нови ограничения в размера и теглото на регистрирания и ръчния багаж — както и различните им процедура за обработка на оплакванията, които могат да объркат пътниците. Проблеми създават и бизнес практиките, които могат да бъдат сметнени за нелоялни (като „политиката за невявяване“, с която авиокомпаниите изискват от пътниците да се качват на полетите, закупени последователно по един и същи пътнически договор (отиване и връщане), иначе им се отказва качване на втория полет). Пътниците са също недоволни от липсата на един централен орган във всяка държава-членка, на който да могат да се оплачат.

Алесандро информира авиокомпанията, че си е счупил крака и ще има нужда от помощ. Тази помощ обаче бива организирана по негово настояване, едва след като той пристига на летището и трябва да чака повече от час, за да я получи. Полетът му има съществено закъснение и при пристигането му се оказва, че багажът на Алесандро липсва. Той е принуден да се оплаче на три различни органа и са му дадени много малко обяснения относно правата му.

Инвалидите в ЕС са изправен пред допълнителни трудности по отношение на достъпа до сгради, транспорт, информация и редица стоки и услуги, включително при пътуване в собствените им държави или до други държави-членки. Един на всеки шест европейски граждани има степен на инвалидност и тази пропорция ще расте със застаряването на населението: вече 35% от хората на 65 г. декларират, че имат някаква степен на затруднение в ежедневието си живот, а 15 % от тези между 65 и 74 г. се описват като срещащи сериозни затруднения.

³⁴ Вж. също <http://ec.europa.eu/transport/passenger-rights/en/index.html>

³⁵ През 2008 г. Комисията и мрежата на националните органи за прилагане обработиха около 68 000 запитвания и официални оплаквания на пътниците.

Тибор, който живее в Унгария, се нуждае от инвалидна количка, за да се придвижва, поради своя влошаващ се диабет. Той обича да посещава други държави от ЕС, но е изправен пред редица пречки. Много хотели например не разполагат или имат съвсем малко адаптирани стаи, а много от местата, които той иска да посети, нямат улеснен достъп за хора в инвалидни колички. Преди да реши да пътува някъде, Тибор трябва да намери място, където ще срещне най-малко проблеми и трябва да провери дали застрахователите могат да покрият пътуването и престоя му.

Както бе отбелязано по-горе туризмът е все по-важен аспект от живота на европейските граждани: все повече хора пътуват за удоволствие или по работа. През 2008 г. европейците извършиха 1,4 млрд. пътувания от ³⁶, като 90 % от тях — в рамките на ЕС. При все това има тенденция европейците да пътуват на кратки разстояния от дома си, да резервират за кратък престой и да са пестеливи в разходите си. Комисията извършва действия за подкрепа на европейския туризъм, като създава по-атрактивни условия и като повишава доверието и степента на удовлетвореност на потребителите.

Комисията:

- (9) ще модернизира настоящите правила за защита на потребителите при закупуването на пакетни оферти, особено по интернет, и ще улесни закупуването на такива оферти от други държави-членки посредством законодателно предложение през 2011 г.;
- (10) ще се стреми към завършване на законодателната рамка за осигуряване на пакет от общи правила за пътници, независимо от това какъв тип транспорт ползват при придвижването си в ЕС, и осигуряването на адекватно прилагане на тези права, включително правата на пътниците, използващи въздушния транспорт (напр. в случаи на дълги закъснения или отмяна на полети). Комисията също ще се стреми да направи така, че транспортните възли (напр. летища, гари, пристанища) да се превърнат постепенно в места, където гражданите да могат да намерят лесно информация относно техните права като граждани на ЕС, особено когато пътуват в рамките на ЕС;
- (11) ще предложи допълнителни начини за гарантиране на улеснен достъп на пътници с ограничена подвижност до всички видове транспорт и до съответната инфраструктура. От 2010 г. нататък също така Комисията ще дава годишна награда на най-лесно достъпните европейски градове, ще насърчава подобрения достъп до услуги като пътнически застраховки и ще развие и насърчи използването на стандарти на ЕС относно достъпността на архитектурната среда, като предложи през 2010 г. Стратегия на ЕС за хората с увреждания за периода 2010—2020 г.;
- (12) ще предложи начини за повишаване на доверието на потребителите в продукти, свързани с туризма, като организира кампании за повишаването на осведомеността за европейски туристи и като следи доколко потребителите са удовлетворени от различни туристически услуги (например транспорт, хотели, пътуване и т.н.).

³⁶ Евростат, Туристическа статистика, 2008 г.

2.2.2. Липса на единни правила за защита на потребителите, липса на информираност относно съществуващите средства за правна защита и недостатъчни средства за защита

При закупуването на стоки и услуги, гражданите не се чувстват достатъчно сигурни, за да излязат от националния пазар и да се възползват от богатия избор и конкурентните цени, които се предлагат в Европа. Една от причините за това може да е липсата на единни правила за защита на потребителите: повече от един на всеки трима потребители (37%) смята, че ще е по-малко защитен, ако закупи нещо от друга държава-членка на ЕС по интернет или при пътуване, отколкото ако го закупи в собствената си държава³⁷. Две от всеки три домакинства в ЕС имат интернет връзка³⁸, но едва 12% от използващите интернет в ЕС се чувстват напълно сигурни да извършват трансакции по интернет³⁹. Една трета от потребителите биха направили онлайн покупка от друга държава, защото е по-евтина или с по-добро качество⁴⁰, но само 8% действително го правят⁴¹.

Киара, която живее в Италия, намира дигитален апарат на уебсайта на български магазин за електроника на много по-ниска цена от тази в родния ѝ град. При все това тя не е много сигурна относно купуването по интернет от България. Киара си задава следните въпроси: какво ще стане, ако апаратът бъде изгубен или счупен по време на доставката? Ще може ли да го изпрати обратно на продавача, ако не го хареса, така както може да стори това в Италия? В какъв срок може да го изпрати обратно?

За да се справи с тази липса на доверие Комисията предложи по-нататъшна хармонизация на правилата за защита на потребителите и търси начини за по-лесно информиране на потребителите относно техните права⁴². Освен това в „Програмата в областта на цифровите технологии за Европа“⁴³ Комисията предлага няколко конкретни действия, целящи да разрешат основните проблеми, които възпрепятстват европейските граждани да се възползват напълно от единния пазар на цифровите технологии и трансграничните цифрови услуги. В края на 2010 г. Комисията също ще публикува проучване за ефективното упражняване на правата на потребителите, в което ще се опише нивото на информираност и отстояване на правата от страна на потребителите. В него ще се определят потребителите, които са поставени в неизгодно положение, или специфични слаби места на населението и ще се цели 10-15 %-но подобрене в упражняването на правата на потребителите до 2020 г.

Ако срещнат някакъв проблем, потребителите обикновено не получават ефективна правна защита. 51% от потребителите, които се оплачат на търговец и не са доволни от

³⁷ Работен документ на службите на Комисията: „Доклад относно трансграничната електронна търговия в ЕС“, SEC(2009) 283, стр. 11.

³⁸ Евростат: Равнище на интернет достъп – домакинства (tsiir040; дата на публикуване 18.6.2010 г.) бе 65 % през 2009 г.

³⁹ Флаш Евробарометър 250 „Доверие в информационното общество“, май 2009 г.

⁴⁰ Commission Staff Working Document: ‘Report on cross-border e-commerce in the EU’ - SEC(2009) 283, p. 2.

⁴¹ Consumer Markets Scoreboard – Consumers at Home in the Internal Market – SEC(2010) 385, p. 18.

⁴² Предложение от 8 октомври 2008 г. за директива на Европейския парламент и на Съвета относно правата на потребителите, COM(2008) 614.

⁴³ Съобщение на Комисията до Съвета, Европейския парламент, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Програмата в областта на цифровите технологии за Европа“, (COM(2010) 245).

начина, по който е разгледано оплакването им, не вземат по-нататъшни мерки. 47 % от гражданите не отнасят въпроса до съда, ако понесените вреди са за по-малко от 200 EUR. Този процент е дори още по-нисък, когато става въпрос за трансгранични ситуации. Освен това потребителите не знаят или не използват достатъчно потенциала на механизмите за алтернативно разрешаване на спорове (АРС) и възможностите за медиация, които съществуват на национално равнище, които представляват по-евтина (безплатна или под 50 EUR) и по-бърза алтернатива на обикновеното съдебно производство. За да направи системата за възстановяване на суми по искове под 2 000 EUR (европейска процедура за искове с малък материален интерес) по-бърза и по-лесна за гражданите, до 2013 г. Комисията ще въведе на територията на целия ЕС възможност за онлайн обработка на тези искове, като в същото време обмисли дали исковете под 5 000 EUR трябва да бъдат включени в процедурата за искове с малък материален интерес. Понататъшни мерки в тази област са подробно представени в съобщението за Акта за единния пазар.

Комисията:

- (13) ще изложи правата на потребителите на онлайн услуги по разбираем начин, като публикува до 2012 г. Кодекс на онлайн правата в ЕС⁴⁴;
- (14) ще улесни бързото и евтино извънсъдебно разрешаване на потребителски проблеми в ЕС като през 2011 г. предложи законодателен инструмент относно механизмите за алтернативно разрешаване на спорове (АРС), като проучи предложенията за европейска онлайн система за разрешаване на спорове за сделки от електронната търговия до 2012 г.⁴⁵, и като насърчава по-широкото използване на медиацията до 2013 г.

2.3. Гражданите като жители, студенти и работещи

2.3.1. Правото на свободно движение се възпрепятства от нееднаквото и неправилното прилагане на правото на ЕС и от тежки административни процедури

Принципът на свободно движение на хора се развива постоянно през последните 40 години, за да включи всички граждани на ЕС. Свободното движение представлява едно от най-важните лични права на гражданите на ЕС, на което те държат особено много. Проучвания, проведени през 2010 г. показват, че почти девет от десет граждани на ЕС знаят, че разполагат с това право⁴⁶ и го възприемат като даденост, смятайки, че това е тяхно основно право като граждани на ЕС⁴⁷. През 2009 г. приблизително 11,7 млн. граждани на ЕС са пребивавали в друга държава-членка, а според проучванията много други може да упражнят това свое право в определен момент от своя живот. Докато повече от половината граждани (54 %), запитани през 2009 г., не са проявили интерес да работят в друга държава-членка или смятат, че има прекалено много пречки, за

⁴⁴ Както бе обявено в Програмата в областта на цифровите технологии за Европа.

⁴⁵ Както бе обявено в Програмата в областта на цифровите технологии за Европа.

⁴⁶ Флаш Евробарометър 294 „Гражданство на ЕС“, март 2010 г.

⁴⁷ Качествено проучване на Евробарометър „Европейско гражданство — движение през границите“, август 2010 г.

това⁴⁸, почти всеки пети европейец (17 %) реално обмисля да работи в чужбина в бъдеще⁴⁹.

През 2009 г. въпросите, свързани с местопребиваването, формираха най-голяма част (38%) от всички оплаквания по отношение на функционирането на единния пазар⁵⁰. Тези цифри показват, че гражданите на ЕС осъзнават това свое право и че срещат много пречки при упражняването му.

Гражданите на ЕС все още срещат трудности и неприемливи закъснения в опитите си да се регистрират: често от тях се изискват допълнителни документи (например сметки за електричество), които не са споменати в правилата на ЕС. Европейското право изиска от гражданите на ЕС, които не са икономически активни, да разполагат с „с достатъчно икономически средства“ за пребиваване в друга държава-членка за повече от три месеца. Няколко държави-членки прилагат неправилно правото на ЕС като използват фиксирани суми като критерий за даване на разрешение за пребиваване или отчитат индивидуалните ситуации.

Граждани на ЕС, които пребивават в друга държава-членка, често са изправени пред проблеми, свързани с достъпа до различните социални придобивки и предимства, тъй като са дискриминирани въз основа на гражданството си. Могат дори да срещнат проблеми с фамилното име, което искат да дадат на децата си, в съответствие със законодателството на собствената си държава-членка.

Пречките пред правото на влизане и издаването на разрешения за пребиваване на членове на семейството от трети държави, които придружават или се присъединяват към граждани на ЕС, местещи се в други държави-членки, включват прекалени изисквания за предоставянето на документи, тежки административни процедури и забавяния. Други членове на семейството на гражданите на ЕС (например *de facto* партньори) могат да срещнат проблеми при упражняването на правото си на влизане и пребиваване. Допълнителни проблеми възникват, когато терминът „други членове на семейството“ или не е въведен в националното законодателство, или се тълкува по начин, който не съответства на правото на ЕС.

Кристиан, от Люксембург, среща Наталия, от Испания, по време на студентски обмен по програмата „Еразмус“ в Швеция. След като завършива университетското си образование Кристиан иска да заживее с приятелката си в Испания. Той обаче си задава въпроса как това може да стане, тъй като не говори испански и се съмнява, че ще си намери бързо работа в малкото село, в което живее Наталия. Когато трябва да се регистрира след три месеца пребиваване в Испания, дали властите ще приемат обяснението му, че получава 600 EUR всеки месец от родителите си и че може да живее с тази сума? Или ще изискат от него да докаже, че има по-висок или по-стабилен доход?

Комисията:

⁴⁸ Флаш Евробарометър 263 „Вътрешният пазар: информираност—възприемане—въздействие“, февруари-март 2009 г.

⁴⁹ Флаш Евробарометър 337 „Географската мобилност и мобилността на пазара на труда“, ноември – декември 2009 г.

⁵⁰ Данни, извлечени от базата данни SOLVIT.

(15) ще улесни свободното движение на граждани на ЕС и членовете на техните семейства от трети държави, като следи за стриктното прилагане на правилата на ЕС⁵¹, включително по отношение на недискриминацията, като насърчава добрите практики и повишаването на осведомеността в държавите-членки за правилата на ЕС и като увеличи разпространението на информация сред гражданите на ЕС относно правата им за свободно придвижване⁵².

2.3.2. Тежки и несигурни процедури за признаване на университетски дипломи и професионални квалификации

Гражданите на ЕС имат право на обучение в друга държава-членка и на достъп до образование при същите условия, както местните студенти. Делът на европейските студенти, които получават стипендия по програма „Еразмус“ по време на образованието си, се изчислява на 4 %. Над 2 млн. студенти са се възползвали от програмата „Еразмус“ от стартирането ѝ през 1987 г. Около 555 000 студенти учат в чужбина всяка година. Една трета от европейските студенти, запитани през 2009 г., са заявили, че възнамеряват да учат в друга държава от ЕС⁵³. При все това студентите, които искат да учат в чужбина, използвайки дипломата си, получена в собствената си държава, или да се завърнат да работят в родната си държава, след като са учили в чужбина, все още срещат редица пречки при признаването на дипломите си или на образователния си престой в чужбина. Процесът по признаване на дипломите може да отнеме много време и да доведе до възникването на потенциални конфликти. 36 % от студентите определят като много голяма или голяма пречка за обучение в чужбина трудностите при получаване на признаване на учебните периоди в чужбина⁵⁴.

Комисията цели да предостави възможност на всички млади хора в Европа да осъществят част от образованието си в друга държава-членка с инициативата „Младежта в движение“, като предоставят информация за европейските права на студентите, които се преместват, и като работи с държавите-членки за постигане до 2020 г. на целта от поне 20 % от студентите, завършващи висше образование, да са прекарвали учебен период в чужбина. Комисията също улеснява обучението в чужбина като насърчава съвместимостта на университетските дипломи посредством Европейската квалификационна рамка.

Въпреки че гражданите очакват признаването на професионалните им квалификации да е лесно и автоматично, те често остават разочаровани: средно за Съюза едва 70% от исканията за признаване са получили бърз и положителен отговор.

Джонатан, от Обединеното кралство, се колебае дали да приеме добра оферта за работа в Австрия. Дали съпругата му, която е медицинска сестра, ще успее да си

⁵¹ Комисията взема мерки за осигуряване на пълното транспониране и прилагане на правилата за свободно движение във всички държави-членки.

⁵² Комисията наскоро публикува съвременен и опростен наръчник за гражданите на ЕС по въпросите на свободата на движение и пребиваване в Европа, като по лесно разбираем начин описва правата и възможностите, които са отворени пред тях http://ec.europa.eu/justice/policies/citizenship/docs/guide_free_movement.pdf и неотдавна прие съобщението „За свободното движение на работници: права и основни аспекти на развитието“ [COM(2010)373], за да повиши осведомеността и да популяризира правата на работниците мигранти от ЕС.

⁵³ Флаш Евробарометър 260 „Студентите и реформата във висшето образование“, март 2009 г.

⁵⁴ Флаш Евробарометър 260 „Студентите и реформата във висшето образование“, март 2009 г.

намери работа? Дали синът му, който иска да учи медицина, ще може да следва в университет?

По настоящата правна уредба, едва седем професии от повече от 800 се радват на автоматично признаване на квалификациите. На гражданите не се предлага систематично възможността да кандидатстват по електронен път за достъп до регулирана професия и трябва да чакат до три-четири месеца за решение по молбата си.

В други случаи административните практики, забавянето на процесите на признаване и противопоставянето на национално равнище увеличават разходите и трудностите за практикуването на дадена професия в чужбина и действително увеличават ограниченията за достъп до регулираните професии. Правилата на ЕС за хармонизиране на изискванията за практическо обучение на професиите, които се ползват от автоматично признаване (а именно здравните професии и архитектите), вече са остарели.

Комисията ще работи за въвеждането на по-бързо и по-малко бюрократично признаване на професионалните квалификации, като предложи законодателен инструмент през 2012 г. Проблемите, възпрепятстващи придвижването в рамките на европейския трудов пазар и предложените решения от Комисията могат да бъдат намерени в подробности в съобщението за Акта за единния пазар.

2.3.3. Успоредното съществуване на различни системи за социално осигуряване пречи на движението на работниците

Както показва скорошно проучване на Евробарометър⁵⁵, европейците, които работят в чужбина, не са доволни, освен другото, и от разликите в националните права на социална сигурност. Тези разлики се допълват от сложното сътрудничество между националните институции за социална сигурност, което може да доведе до забавяния и трудности при обмена на информацията на гражданите, свързана със социалната сигурност.

Зета, от Гърция, се премества да работи в Германия, а съпругът ѝ и двете им деца остават в Гърция. Поради закъснение в обмена на социалноосигурителна информация между гръцките и германските органи, изминава дълъг период от време преди да се определи коя държава трябва да изплаща детските надбавки.

В допълнение правилата на ЕС за координиране на социалната сигурност покриват само законово определените системи за социална сигурност. При пенсиите например, тези правила не обхващат допълнителното (например професионалното) пенсионно осигуряване, а отделните правила, които го уреждат⁵⁶, предоставят само базово равнище на защита. Комисията наскоро започна широки консултации, чийто предмет е да определи начините, по които могат да се премахнат пречките пред работещите в чужбина да получат, запазят и да имат достъп до пенсия, когато приключат активната

⁵⁵ Качествено проучване на Евробарометър „Европейско гражданство — движение през границите“, август 2010 г.

⁵⁶ Директива 98/49/ЕО на Съвета от 29 юни 1998 година за запазване на правото на допълнителна пенсия на заети лица и самостоятелно заети лица, движещи се в границите на Общността (ОВ L 209, 25.7.1998 г., стр. 46)

си дейност⁵⁷. Тези пречки и начините за премахването им, предложени от Комисията, са описани подробно в съобщението за Акта за единния пазар.

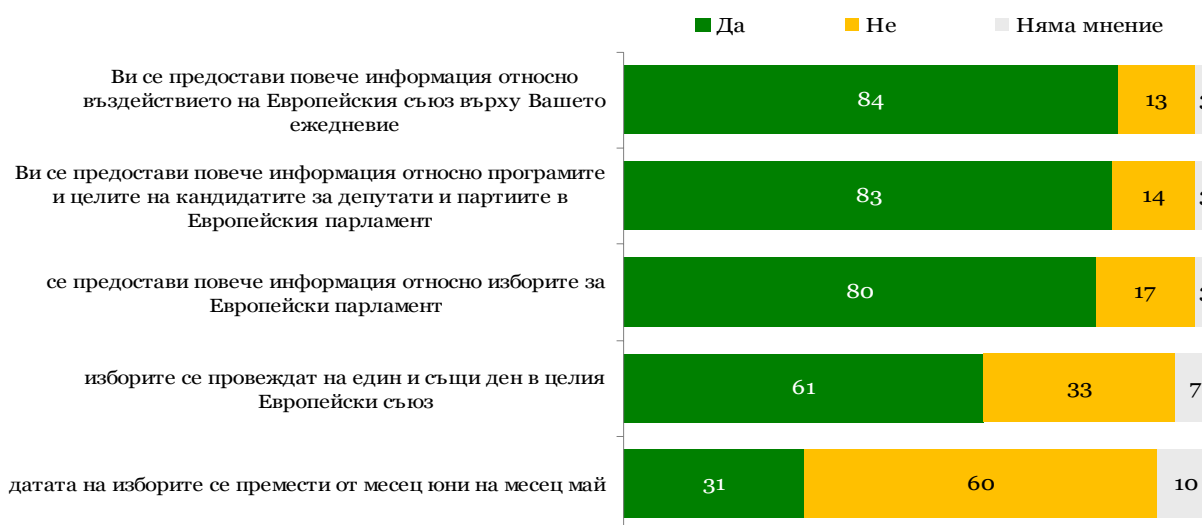
Комисията:

- (16) подобрява предоставянето на информация на гражданите и развива нова система за електронен обмен на данни за намаляване на закъсненията и трудностите в обмена на социалноосигурителна информация.

2.4. Гражданите като политически актьори

Участието в изборите намалява постоянно от първите преки избори за Европейски парламент през 1979 г. насам. През последните избори от юни 2009 г. гласуваха 43 % от имащите право на глас, което потвърждава тази тенденция. Скорошно проучване сочи, че повече от осем на всеки десет европейски граждани считат, че получаването на повече информация от политическите партии относно програмите им и относно влиянието на ЕС върху ежедневието на гражданите, може да допринесе за по-високо участие в изборите⁵⁸.

Избирателната активност в бъдещи избори за Европейски парламент ще бъде по-висока, ако...

Въпрос 6. Избирателната активност в бъдещи избори за Европейски парламент ще бъде по-висока, ако...
База: всички отговорили, % ЕС 27

При организирането на избори за Европейски парламент, всички държави-членки трябва да спазват общи принципи: изборите трябва да бъдат свободни, тайни и с всеобщо пряко гласуване. Ранното публикуване на резултатите в една държава-членка⁵⁹, т.е. няколко дни преди приключването на гласуването в други държави-

⁵⁷ Зелена книга за адекватни, устойчиви и сигурни европейски пенсионни системи COM(2010)365.

⁵⁸ Флаш Евробарометър 292 „Избирателни права на гражданите на ЕС“, март 2010 г. Това бе потвърдено и от резултатите от качествено проучване на Евробарометър „Европейско гражданство — движение през границите“ от август 2010 г.

⁵⁹ В момента Комисията разглежда случая на Нидерландия.

членки, нарушава правото на ЕС и пречи на гражданите да дадат своя вот без да бъдат повлияни от тези изборни резултати.

Комисията:

(17) моли държавите-членки да осигурят, че в бъдеще публикуването на резултатите от изборите за Европейски парламент ще става по едно и също време във всички държави-членки.

Гражданите на ЕС, които живеят в друга държава-членка, имат правото да избират и да бъдат избирани в избори за Европейски парламент⁶⁰. Някои държави-членки не информират достатъчно добре гражданите на ЕС относно това тяхно право⁶¹. При регистрирането на граждани в избирателните списъци някои държави-членки изискват от гражданите на ЕС, идващи от други държави-членки, да отговорят на изисквания, които им пречат да упражняват правото си на глас при същите условия като гражданите на въпросните държави (например притежаване на национална лична карта, задължение за пререгистриране всеки път, когато има нови избори за Европейски парламент и т.н.)⁶². Има сериозни съмнения, че подобни условия противоречат на правото на ЕС.

Рута, от Литва, живее в Малта и иска да гласува за малтийски кандидати в изборите за Европейски парламент. Това право ѝ се отказва, защото няма малтийска лична карта, както се изисква по вътрешното законодателство.

Някои държави-членки ограничават правото на членуване в политическа партия или създаването на такава единствено до собствените си граждани⁶³. Следователно гражданите от други държави-членки не могат да участват пълноценно в политическия живот и да упражняват правото си на глас.

Шарлот е от Дания, живее в Чешката република и иска да се присъедини към чешка партия, която споделя нейните политически възгледи. Вътрешното право не ѝ позволява да стори това, както е случая в Полша и в Литва.

Според настоящите правила на ЕС, гражданите на ЕС, които са се преместили в други държави-членки и желаят да се кандидатира за депутати в изборите за Европейски парламент, трябва да получат от собствената си държава-членка доказателство, че не са били лишени от изборните си права. Освен това правилата предвиждат процедури, целящи избягването на двойни кандидатури и двойно гласуване. Тези процедури често водят до ненужна бюрократична тежест. Ето защо е необходимо те да бъдат опростени,

⁶⁰ Член 22, параграф 2 от ДФЕС и Директива 93/109/ЕО на Съвета от 6 декември 1993 година за определяне на условията и реда за упражняване на правото да избират и да бъдат избирани в избори за Европейски парламент от граждани на Съюза, пребиваващи в държава-членка, на която не са граждани (ОВ L 329, 31.12.1993 г., стр. 34).

⁶¹ Комисията разглежда случаите на България, Малта, Унгария, Латвия, Словакия, Полша, Словения и Румъния.

⁶² В момента Комисията разглежда случаите на Малта и Словения. Словения предостави на Комисията нов закон на 15 юли 2010 г., който Комисията оценява дали е в пълно съответствие с правилата на ЕС.

⁶³ Комисията разглежда случаите на България, Чешката република, Финландия, Германия, Гърция, Латвия, Литва, Словакия, Испания и Полша.

като в същото време се осигури ефикасността им при предотвратяването на злоупотреби.

Комисията:

- (18) приканва държавите-членки да осигурят пълното прилагане на изборителните права на гражданите на ЕС в тяхната държава-членка по местопребиваване, да осигурят, че гражданите на ЕС могат да бъдат членове на политически партии или да основават такива в тяхната държава-членка по местопребиваване, както и да осведомяват надлежно гражданите на ЕС относно изборителните им права;
- (19) ще предложи опростяване на процедурата за граждани на ЕС при кандидатирането им в тяхната държава-членка по местопребиваване и ще подобри настоящия механизъм за предотвратяване на двойното гласуване в изборите за Европейски парламент, като вземе предвид графика и резултатите от провеждането на бъдеща изборителна реформа в изборите за Европейски парламент⁶⁴.

Освен това някои граждани на ЕС, които се преместват да живеят в друга държава-членка, могат да загубят правото си да гласуват в националните избори в своята държава по произход. Според законодателството им, няколко държави-членки⁶⁵ отнемат правото на гражданите си да гласуват, ако живеят в друга държава-членка за определен период от време. Много граждани на ЕС информираха Комисията и Европейския парламент, че не могат да участват в нито в националните избори на държавата си по произход, нито в тези на държавата-членка по местопребиваване.

Комисията:

- (20) ще започне дискусия за намирането на политическо решение, което да попречи гражданите на ЕС да изгубят политическите си права вследствие на упражняването на правото си на свободно движение.

2.5. Липса на лесно достъпна информация и помощ за гражданите

Гражданите са възпрепятствани да упражняват правата си, защото им липсва информация за тях. На равнище Европейски съюз съществува богата информация и мрежи за решаване на проблеми. Всеки ден около 700 000 души търсят информация на уебсайтовете на ЕС. При все това проучване, проведено през 2006 г. показва, че почти 70% от европейците не знаят за тези мрежи, а тези, които знаят за тях, не са наясно къде да изпратят въпросите си и какво да очакват. Гражданите губят време и доверие, защото са препращани от една мрежа към друга⁶⁶. Проучване от 2010 г. показва, че едва 42 % от европейците знаят правата си и че 72 % биха желали да знаят повече⁶⁷, докато

⁶⁴ Проект за доклад относно Предложение за изменение на акта, засягащ изборите на членове на Европейския парламент с всеобщо пряко гласуване от 20 септември 1976 г.
<http://www.europarl.europa.eu/oeil/file.jsp?id=5806882>.

⁶⁵ Ирландия, Унгария, Дания, Малта, Австрия и Обединеното кралство.

⁶⁶ Флаш Евробарометър 254: „Вътрешния пазар — мнения и опит на гражданите в ЕС–25“, октомври 2006 г.

⁶⁷ Стандартен Евробарометър 73 „Общественото мнение в Европейския съюз“, май 2010 г.

друго скорошно проучване⁶⁸ разкри, че гражданите, преминаващи националните граници, често са недоволни от факта, че трябва да използват различни източници, за да намерят цялата информация, от която се нуждаят. Запитани какви начини биха предложили за улесняване на движението им в други държави-членки, гражданите казват, че биха желали да има „едно гише“, което би им позволило да намерят цялата информация на едно място и което да съдържа практична и специфична за държавата информация.

Гражданите трябва да имат лесен и пряк достъп до информацията относно ЕС. Те следва да знаят правата, които ЕС предлага, и възможностите си в ЕС. Европа трябва да бъде в буквалния смисъл на една ръка разстояние от гражданите или да е необходимо само едно телефонно обаждане, за да бъде достигната.

Освен това, за да могат да се възползват от европейските си права, гражданите трябва да се съобразяват чест с национални, регионални или местни правила и процедури. Ето защо Комисията ще търси пълното сътрудничество на националните органи, за да може да предостави информацията относно всички държави-членки на ЕС.

От държавите кандидатки, чието присъединяване към ЕС скоро предстои, се изискват усилия за по-добро включване на гражданите им в процеса по присъединяване и предоставяне на информацията относно бъдещите им права на граждани на ЕС.

Комисията:

- (21) развива уебпортала Вашата Европа, така че той да се превърне в център за информация от типа „обслужване на едно гише“ по отношение на правата на гражданите и деловите среди в ЕС, да е лесен за използване и достъпен посредством интернет (<http://ec.europa.eu/youreurope>) и посредством безплатна телефонна линия (центъра за информация „Europe Direct“). Порталът ще е основният център за контакти, който ще разпределя запитванията към различните специализирани служби за съдействие, и ще предоставя ясна и практична информация.
- (22) опростява информационните си мрежи в държавите-членки, така че гражданите да намират лесно правилния център за контакти на национално, регионално и местно ниво. Представителствата на Комисията в държавите-членки, заедно с 500-те информационни центрове „Europe Direct“, ще подобрят осведомеността за правата на гражданите до 2012 г., включително чрез по-добро сътрудничество и взаимодействие със съществуващите служби на ЕС за съдействие и решаване на проблеми.

2.6. Липса на информираност относно значението на гражданството на ЕС

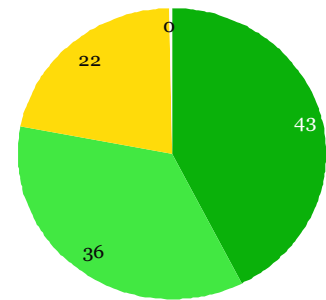
Повечето европейски граждани (79%) понастоящем твърдят, че са донякъде запознати с понятието „гражданин на Европейския съюз“⁶⁹. Само 43% обаче знаят смисъла на понятието, а 48% заявяват, че „не са добре информирани“ относно правата си на

⁶⁸ Качествено проучване на Евробарометър „Европейско гражданство — движение през границите“, август 2010 г.

⁶⁹ Флаш Евробарометър 294 „Гражданство на ЕС“, март 2010 г.

граждани на ЕС. По-малко от една трета (32 %) се считат за „добре“ или „много добре“ информирани относно правата си.

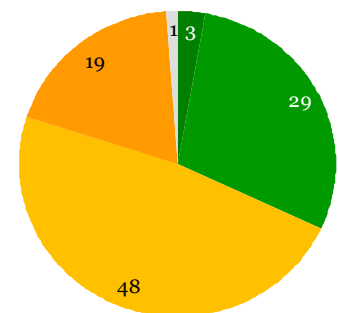
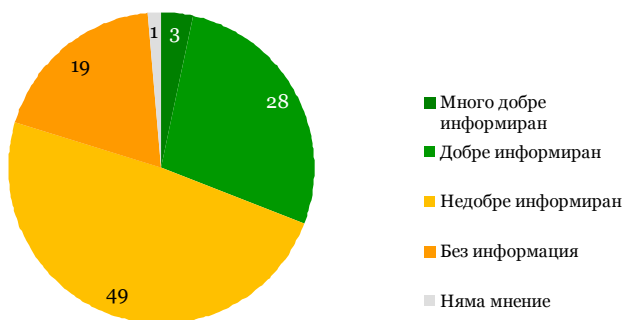
Запознатост с понятието „гражданин на Европейския съюз“, 2007-2010 г.

Въпрос 1. Това проучване засяга гражданството на Европейския съюз. Познато ли Ви е понятието „гражданин на Европейския съюз“?

База: всички отговорили, % ЕС 27

Степен на осведоменост по отношение на правата на гражданин на Европейския съюз, 2007-2010 г.

Въпрос 2. В каква степен смятате, че сте информиран относно правата Ви на гражданин на ЕС?

База: всички отговорили, % ЕС 27

За да може гражданството на ЕС да придобие реално значение в живота на хората е необходимо да се повиши осведомеността им относно техните права и отговорности.

Различни финансови програми могат да бъдат използвани за повишаване на осведомеността относно гражданството на ЕС, включително програмата „Европа за гражданите“ за периода 2007—2013 г. с бюджет от 215 млн. EUR, целяща повишаването на гражданското участие, и програмата „Основни права и гражданство“ за периода 2007—2013 г. с бюджет от 93,8 млн. EUR, насочена към насърчаване на правата, свързани с гражданството на ЕС, като например правото на глас в общински и европейски избори в държавата-членка по местопребиваване, свободното движение и консулската закрила. Европейските граждани и заинтересованите страни следва да бъдат насочвани към тези и други възможности за финансиране от ЕС и следва да се възползват от икономии от мащаба.

Договорът от Лисабон води със себе си голям потенциал по отношение на нови възможности, отговорности и цели за по-активно участие на гражданите и гражданското общество в европейския проект, особено с представянето на Гражданската инициатива. За да въведе на практика този важен инструмент на демокрацията на участието, Комисията предложи законодателство, целящо създаването на процедури и условия за използването на този механизъм⁷⁰. Гражданското участие на равнище ЕС може да бъде насърчено и чрез увеличаването на европейското измерение на дейността на фондациите с общественополезна цел. Функциониращите в момента фондации на територията на ЕС, които са приблизително 110 000, са занимават с въпроси от общ характер като научни изследвания, околна среда, здравеопазване и трудова заетост, които въпроси са в основата на проблемите на гражданите. Фондациите, които желаят да развият дейността си в чужбина обаче, срещат съществен брой административни, гражданскоправни и данъчноправни пречки (например по отношение на признаване на статута им на фондации, данъчните облекчения, които получават в други държави-членки и т.н.), което пречи на развитието на транснационална дейност и води до увеличени разходи, което намалява общия размер на средствата за общественополезни цели. Както бе обяснено в подробности в съобщението за Акта за единния пазар, през 2011 г. Комисията ще предложи регламент относно статута на европейските фондации, за да разреши тези проблеми.

Независимите медии, работещи по въпросите на ЕС, са важен крайъгълен камък за добрата информираност на гражданите на ЕС и за европейското послание към обществеността. Все още е необходима много работа за възникване на истински европейски медиен пейзаж, който стимулира качествено информирани дебати относно политиките на ЕС. Както посочи докладът на г-н Ламасур, в много държави-членки репортажите за политиките на САЩ са по-предпочитани, отколкото тези по въпросите на ЕС. Освен това настоящата икономическа криза допринася за намаляването на броя на европейските кореспонденти в много медии и съсредоточаване на медийното внимание върху националната политика. Понастоящем Евронюз е единственият телевизионен канал, който представя новини от европейска перспектива и отделя значително време на въпросите на ЕС. Той следва да подобри своя формат, за да може да има същото въздействие и репутация като другите международни информационни

⁷⁰ Предложение за Регламент на Европейския парламент и Съвета относно гражданската инициатива COM(2010) 119.

канали. Евронюз не разполага все още с офис в Брюксел, който би му позволил да предава директно от столицата на Европейския съюз.

Комисията:

- (23) ще увеличи осведомеността на гражданите по отношение на статута, правата им на европейски граждани и на значението на това гражданство в ежедневието им, като предложи 2013 г. да стане Европейска година на гражданите и като организира целеви събития на тема гражданство на ЕС и политики на ЕС, свързани с гражданството, през тази Европейска година;
- (24) ще улесни използването от страна на европейските граждани и заинтересованите страни на финансовата подкрепа, която Комисията предоставя за развитието на гражданството на ЕС, като използва допълване и рационализация на наличните инструменти на ЕС за финансиране.
- (25) ще проучи начините за по-нататъшно укрепване на информацията по европейски въпроси, която да се характеризира с независим, професионален и висококачествен журнализъм; В този контекст Комисията ще разгледа варианти за по-устойчиво финансиране на Евронюз. Ще се насърчи изграждането на студио в Брюксел за Евронюз.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В много от областите, обхванати от този доклад, липсата на законодателство на ЕС не е основната причина, поради която гражданите се сблъскват с пречки при упражняването на правата си. В някои случаи съществуващите правила трябва да се допълнят, актуализират или да бъдат изцяло преработени, за да отговорят на променящата се социално-икономическа или технологична реалност. Повечето набелязани действия за премахване на пречките попадат в три основни категории: ефективно прилагане на правилата на ЕС, улесняване на упражняването на правата, които се съдържат в тях, и повишаване на осведомеността относно съществуването им.

Първата категория цели да **гарантира, че правата на гражданите са изцяло и реално приложени** в държавите-членки. Тези действия са от особено значение в областите, в които правото на ЕС е предимно под формата на директиви, които, за разлика от регламентите, имат нужда да бъдат транспонирани като национални закони или подзаконови актове в правната система на всяка държава-членка. Тези действия включват строго проверяване на националните мерки, предоставяне на насоки посредством административно сътрудничество или издаването на указания и, когато това се налага, откриването на процедури за нарушения.

Втората категория цели да **улесни ежедневието на гражданите като опрости упражняването на правата на лицата**, отстранявайки ненужните усложнения. Това се прави като се търсят решения в индивидуалните случаи и като се намаляват разходите и административната тежест, породени от националните процедури и практики. Това се прави с актове с незадължителен характер („soft law“) като препоръки и етични кодекси, разпространение на добри практики, изграждане на по-голямо доверие и насърчаване на по-тясно и по-ефикасно сътрудничество между националните

администрации, така че правата на гражданите да могат да се упражняват по-ефективно в цяла Европа. Празнотите в законодателството на ЕС също следва да се запълнят.

Третата категория цели **повишаването на осведомеността на гражданите относно техните права**, за да могат да се възползват по-добре предоставените им възможности. В същото време националните администрации, съдиите и юристите също трябва да са запознати с тези права, за да могат да оказват съдействие на гражданите. Мерките в тази област включват центрове от типа „обслужване на едно гише“ за информация и съвети, както и информационни кампании.

ЕС трябва да постигне резултати и на трите равнища, за да гарантира, че правата на гражданите имат реално покритие. Настоящият доклад набелязва 25 инициативи в краткосрочен и средносрочен план за премахване на пречките пред упражняването на правата на гражданите.

Комисията смята това за началото на процес, който ще допринесе за по-нататъшното откриване на пречки, които гражданите все още срещат, и за тяхното разрешаване. Докладът ще даде повод за откриването на дискусии с другите институции на ЕС, и по-специално с Европейския парламент и Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите, както и с гражданското общество. От важно значение също е националните парламенти да бъдат ангажирани в този дебат, не само във връзка с проверката на спазването на принципа на субсидиарност, но и за да предоставят на Комисията своите възгледи в рамките на инициативата за политически диалог⁷¹.

Участието на европейските граждани е от жизненоважно значение за успеха на тези усилия — не само като пасивни получатели на права, а като участници в европейския проект. Съществува широк спектър от средства за привличането на гражданите в процеса на разработване на политики. Тези средства могат да внесат по-голяма задълбоченост и качествен аспект в разбирането на проблемите на гражданите.

Настоящият доклад цели да установи идеите, проблемите и очакванията на гражданите в ЕС, като в същото време ги сближи по време на този процес. Той цели започването на дебат и обмяна на мнения относно това как гражданството на ЕС може да изпълни потенциала си по отношение на увеличаването на възможностите пред европейците чрез предоставянето на конкретни ползи, които имат видимо въздействие. Подходът отдолу нагоре, на който е привърженик г-н Ламасур, поради предимствата му за създаване на реален „граждански пакет“ и за започването на отворен и конструктивен диалог, ще бъде основна част от изграждането на Европа, която защитава правата на гражданите и служи на интересите им.

Този процес следва да позволи на Комисията да представи през 2013 г. Европейската година, която да бъде посветена на гражданите, оценка на неговите резултати и началното въздействие от мерките, определени в настоящия доклад. Тогава Комисията

⁷¹ През 2006 г. Комисията започна нов, неформален диалог с националните парламенти, който се нарича общо „политическия диалог“ или „инициативата Барозу“. По тази инициатива Комисията изпраща директно на националните парламенти своите предложения и консултационни документи и ги кани да предоставят мненията си, за да може да подобри процеса на изготвяне на политиките и да ангажира националните парламенти в европейските въпроси.

ще е в състояние да обяви амбициозен и всеобхватен план за действие за пълното премахване на оставащите пречки пред упражняването на правата на гражданите.

**ДОКЛАД ЗА ГРАЖДАНСТВОТО НА ЕС ЗА 2010 Г.
25 ДЕЙСТВИЯ ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ЕЖЕДНЕВИЕТО НА ГРАЖДАНИТЕ НА
ЕС**

Комисията:

- (1) ще направи по-лесно за международните двойки (женени двойки или регистрирани партньорства) да установят кой е компетентният съд и кое право се прилага към правата им на собственост (напр. за съвместно притежавана къща), като предложи законодателен инструмент през 2011 г.;
- (2) ще улесни циркулацията на документи, свързани с гражданското състояние (напр. актове за раждане), като предложи законодателни инструменти през 2013 г.;
- (3) ще даде възможност на гражданите и на юристите да намират лесно многоезична информация за съдебните системи посредством Европейския портал за електронно правосъдие;
- (4) ще засили допълнително защитата на заподозрените лица и обвиняемите в наказателни производства, като предложи два законодателни инструмента през 2011 г., включително като осигури достъпа на заподозрените лица до адвокат и комуникацията им с външния свят, докато са задържани;
- (5) ще подобри защитата на жертвите на престъпления, като предложи пакет от мерки, включващ законодателен инструмент, през 2011 г.;
- (6) ще предложи законодателен инструмент през 2011 г., целящ да опрости формалностите и условията за регистрация на коли, които вече са регистрирани в друга държава-членка. Комисията ще предприеме действия в случаите на дискриминационно отношение при данъчното облагане на колите и ще работи за постигането на разрешение на проблема за двойния регистрационен данък за колите, който може да възпрепятства движението на граждани и на стоки;
- (7) предлага начини за улесняване на достъпа до трансгранични здравни услуги и въвежда пилотни програми за предоставяне на европейските граждани на сигурен интернет достъп до медицинските им данни и за постигане на широко разпространено въвеждане на телемедицинските услуги до 2020 г. Комисията също ще препоръча минимален общ набор от данни за пациентите, за да се гарантира не по-късно от 2012 г. оперативната съвместимост на медицинските досиета на пациентите при достъпа до тях или обмена им по електронен път между държавите-членки.
- (8) ще повиши ефективността на правото на граждани на ЕС да получават помощ в трети държави, включително по време на кризи, от

дипломатическите и консулските органи на всички държави-членки, като предложи законодателни мерки през 2011 и като информира по-добре гражданите посредством специално посветен уебсайт и целеви комуникационни мерки;

- (9) ще модернизира настоящите правила за защита на потребителите при закупуването на пакетни оферти, особено по интернет, и ще улесни закупуването на такива оферти от други държави-членки посредством законодателно предложение през 2011 г.;
- (10) ще се стреми към завършване на законодателната рамка за осигуряване на пакет от общи правила за пътници, независимо от това какъв тип транспорт ползват при придвижването си в ЕС, и осигуряването на адекватно прилагане на тези права, включително правата на пътниците, използващи въздушния транспорт (напр. в случаи на дълги закъснения или отмяна на полети). Комисията също ще се стреми да направи така, че транспортните възли (напр. летища, гари, пристанища) да се превърнат постепенно в места, където гражданите да могат да намерят лесно информация относно техните права като граждани на ЕС, особено когато пътуват в рамките на ЕС;
- (11) ще предложи допълнителни начини за гарантиране на улеснен достъп на пътници с ограничена подвижност до всички видове транспорт и до съответната инфраструктура. От 2010 г. нататък също така Комисията ще дава годишна награда на най-лесно достъпните европейски градове, ще насърчава подобрения достъп до услуги като пътнически застраховки и ще развие и насърчи използването на стандарти на ЕС относно достъпността на архитектурната среда, като предложи през 2010 г. Стратегия на ЕС за хората с увреждания за периода 2010—2020 г.;
- (12) ще предложи начини за повишаване на доверието на потребителите в продукти, свързани с туризма, като организира кампании за повишаването на осведомеността за европейски туристи и като следи доколко потребителите са удовлетворени от различни туристически услуги (например транспорт, хотели, пътуване и т.н.);
- (13) ще изложи правата на потребителите на онлайн услуги по разбираем начин, като публикува до 2012 г. Кодекс на онлайн правата в ЕС;
- (14) ще улесни бързото и евтино извънсъдебно разрешаване на потребителски проблеми в ЕС като през 2011 г. предложи законодателен инструмент относно механизмите за алтернативно разрешаване на спорове (АРС), като проучи предложенията за европейска онлайн система за разрешаване на спорове за сделки от електронната търговия до 2012 г., и като насърчава по-широкото използване на медиацията до 2013 г.;
- (15) ще улесни свободното движение на граждани на ЕС и членовете на техните семейства от трети държави, като следи за стриктното прилагане на правилата на ЕС, включително по отношение на

недискриминацията, като насърчава добрите практики и повишаването на осведомеността в държавите-членки за правилата на ЕС и като увеличи разпространението на информация сред гражданите на ЕС относно правата им за свободно движение;

- (16) подобрява предоставянето на информация на гражданите и развива нова система за електронен обмен на данни за намаляване на закъсненията и трудностите в обмена на социалноосигурителна информация.
- (17) моли държавите-членки да осигурят, че в бъдеще публикуването на резултатите от изборите за Европейски парламент ще става по едно и също време във всички държави-членки;
- (18) приканва държавите-членки да осигурят пълното прилагане на изборителните права на гражданите на ЕС в тяхната държава-членка по местопребиваване, да осигурят, че гражданите на ЕС могат да бъдат членове на политически партии или да основават такива в тяхната държава-членка по местопребиваване, както и да осведомяват надлежно гражданите на ЕС относно изборителните им права;
- (19) ще предложи опростяване на процедурата за граждани на ЕС при кандидатирането им в тяхната държава-членка по местопребиваване и ще подобри настоящия механизъм за предотвратяване на двойното гласуване в изборите за Европейски парламент, като вземе предвид графика и резултатите от провеждането на бъдеща изборителна реформа в изборите за Европейски парламент;
- (20) ще започне дискусия за намирането на политическо решение, което да попречи гражданите на ЕС да изгубят политическите си права вследствие на упражняването на правото си на свободно движение;
- (21) развива уебпортала Вашата Европа, така че той да се превърне в център за информация от типа „обслужване на едно гише“ по отношение на правата на гражданите и деловите среди в ЕС, да е лесен за използване и достъпен посредством интернет (<http://ec.europa.eu/youreurope>) и посредством безплатна телефонна линия (центъра за информация „Europe Direct“). Порталът ще е основният център за контакти, който ще разпределя запитванията към различните специализирани служби за съдействие, и ще предоставя ясна и практична информация.
- (22) опростява информационните си мрежи в държавите-членки, така че гражданите да намират лесно правилния център за контакти на национално, регионално и местно ниво. Представителствата на Комисията в държавите-членки, заедно с 500-те информационни центрове „Europe Direct“, ще подобрят осведомеността за правата на гражданите до 2012 г., включително чрез по-добро сътрудничество и взаимодействие със съществуващите служби на ЕС за съдействие и решаване на проблеми.
- (23) ще увеличи осведомеността на гражданите по отношение на статута, правата им на европейски граждани и на значението на това гражданство в ежедневието им, като предложи 2013 г. да стане

Европейска година на гражданите и като организира целеви събития на тема гражданство на ЕС и политики на ЕС, свързани с гражданството, през тази Европейска година;

- (24) ще улесни използването от страна на европейските граждани и заинтересованите страни на финансовата подкрепа, която Комисията предоставя за развитието на гражданството на ЕС, като използва допълване и рационализация на наличните инструменти на ЕС за финансиране.
- (25) ще проучи начините за по-нататъшно укрепване на информацията по европейски въпроси, която да се характеризира с независим, професионален и висококачествен журнализъм; В този контекст Комисията ще разгледа варианти за по-устойчиво финансиране на Евронюз. Ще се насърчи изграждането на студио в Брюксел за Евронюз.